

Från Äldres behov i centrum till Individens behov i centrum

Lägesrapport

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

ISBN	978-91-7555-371-9
Artikelnummer	2016-3-12

Publicerad	www.socialstyrelsen.se , mars 2016
Foto	Mostphotos, Michael Erhardsson

Förord

Detta är en samlad lägesrapport till regeringen för fyra uppdrag under 2015. Uppdragen innebär att Socialstyrelsen ska;

- fortsätta att stödja införandet av ÄBIC inom äldreomsorgen
- vidareutveckla och anpassa ÄBIC för vuxna personer oavsett funktionsnedsättning som har behov av insatser i sin dagliga livsföring enligt SoL eller LSS
- ge stöd för handläggare att i samtalet med anhöriga, som vårdar eller ger stöd till en närstående, beskriva den anhöriges situation och behov av stöd
- ta fram en informationsspecifikation för den vidareutvecklade modellen.

Syftet är att stärka ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med användning av gemensamt språk för att beskriva individens behov, mål och resultat inom såväl äldre- som funktionshinderområdet. Rapporten har tagits fram av Ann-Kristin Granberg (samordnande projektledare), Ann-Christin Sultan och Erik Wessman. Ansvarig enhetschef Beatrice Hopstadius.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Implementering	7
Vidareutveckling	7
Samordning och avgränsning	8
Stöd till införande av ÄBIC	9
Utbildningar	9
Stöd, webbintroduktion och vägledning	10
Plan för fortsatt förvaltning och utveckling	10
Anpassning och vidareutveckling för funktionshinderområdet	11
Genomförda aktiviteter	11
Planerade aktiviteter	12
Uppmärksamma anhörigas situation och behov av stöd.....	13
Genomförda aktiviteter	13
Planerade aktiviteter	14
Informationsspecifikation	15
Genomförda aktiviteter 2015.....	15
Planerade aktiviteter 2016.....	16
Ekonomisk redovisning.....	17
Referenser	18
Bilaga 1. Urval ICF	19
Bilaga 2. Övergripande mål för insatser.....	23
Bilaga 3. Processmodell för IBIC.....	24
Bilaga 4. Begreppsmodeller för IBIC	25

Sammanfattning

Äldres behov i centrum, ÄBIC, stödjer ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt och ger möjlighet till strukturerad dokumentation för såväl handläggare som utförare av insatser enligt Socialtjänstlagen (2001:453), SoL, inom äldreomsorgen. För att beskriva funktionstillstånd och hälsa används Klassifikationen av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF [1]. Att ÄBIC är behovsinriktat betyder att det syftar till att ge individen hjälp och stöd med utgångspunkt från personens individuella behov och inte från utbudet av existerande insatser. ÄBIC består av kärnkomponenterna:

- Behovsinriktat arbetssätt med individen i centrum¹
- Systematiskt arbetssätt
- Strukturerad dokumentation som bygger på nationell informationsstruktur och nationellt fackspråk.

ÄBIC utgår från regelverket för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten [2] och ger stöd för strukturerad dokumentation av individens behov. Dokumentationen anpassas till det som är frågeställningen i individens ansökan eller begäran, vilket innebär att en avgränsad och tydlig frågeställning leder till en kort utredning med begränsad mängd av information. Oavsett omfattning på utredning ger arbetssättet stöd för att beskriva nuläge och mål, vilket i sin tur ger möjlighet att följa upp resultatet för individen. ÄBIC innebär ingen dokumentation utöver det som redan följer av regelverket för socialtjänsten.

Implementering

Utvecklingsarbetet med ÄBIC påbörjades 2008 och har skett inom ramen för olika regeringsuppdrag [3, 4]. Utvecklingsarbetet har omfattat beskrivning och dokumentation av individens behov av stöd i sin livsföring enligt SoL.

Från och med 2013 har Socialstyrelsen på regeringens uppdrag lämnat stöd till kommunerna för implementering. Stödet har utgått i form av en vägledning för Äldres behov i centrum [5], utbildningsinsatser till lokala processledare, stöd till regionala nätverk och en webbintroduktion till ÄBIC². Under 2014 utgick även stimulansmedel som stöd till kommuner som utbildat minst en lokal processledare och beslutat att införa ÄBIC.

Vidareutveckling

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag för 2015 vidareutvecklat och anpassat ÄBIC till Individens behov i centrum, IBIC. Uppdraget omfattar tre delar. Utveckling och anpassning av modellen för vuxna personer oavsett ålder och funktionsnedsättning som är i behov av insatser enligt SoL eller

¹ Jfr Individinriktat eller personcentrerat

² <http://www.kunskapsguiden.se/Sidor/start.aspx>

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS. Stöd för handläggarna att i samtalet med anhöriga kartlägga och beskriva deras situation och behov av stöd samt att ta fram en informationsspecifikation. Dessa utvecklingsarbeten har samordnats med regeringens uppdrag att Socialstyrelsen fortsätter att sprida, introducera och stödja införandet av ÄBIC inom äldreomsorgen. Utvecklingsuppdragen har sammantaget resulterat i att:

- Modellen IBIC stödjer ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med användning av ICF i dokumentationen inom såväl handläggning som genomförande av insatser för vuxna personer som, oavsett funktionsnedsättning och ålder, behöver stöd enligt SoL eller LSS.
- Handläggaren i samtalet med anhöriga kan använda IBIC som stöd för att kartlägga och beskriva deras behov och situation
- Det finns informationsspecifikation för modellen IBIC
- Modellen ÄBIC ingår från och med hösten 2016 i IBIC.

Utvecklingen av IBIC är en del i utvecklingen av öppna jämförelser, evidensbaserad praktik samt införande och användning av gemensam informationsstruktur³ (eHälsa) inom socialtjänsten.

Samordning och avgränsning

Samverkan med SKL, Famna och Vårdföretagarna har för alla fyra uppdrag skett i ett gemensamt forum. Även dialog och möten med referenskommuner, brukar- och intresseorganisationer har samordnats så långt det är möjligt. Redovisningen av arbetet med respektive uppdrag är beskrivet under eget kapitel i lägesrapporten.

ÄBIC ger stöd för tydlig strukturerad beskrivning av behov, bedömning, mål och resultat. Detta underlättar säker informationsöverföring och utgör en viktig del av den dokumentation som behövs för att hantera alla uppgifter som är nödvändiga i utredning, beställning, planering, genomförande och uppföljning. Detsamma gäller för IBIC med tillägget att modellen avser vuxna personer oavsett ålder och funktionsnedsättning som har behov av insatser i sin dagliga livsföring enligt SoL eller LSS.

³ Gemensam informationsstruktur omfattar nationell informationsstruktur, NI, och nationellt fackspråk, NF.

Stöd till införande av ÄBIC

Sedan 2013 stödjer Socialstyrelsen kommunerna i deras införande av modellen Äldres behov i centrum, ÄBIC [6-9]. Stödet är främst riktat till ledning, lokala processledare i kommuner eller privat och till regionala samordnare i deras införande och tillämpning av modellen ÄBIC [10-12].

Socialstyrelsen genomförde 2014 en förvaltningsetablering för ÄBIC, vilket innebär att uppdatering, planering och genomförande finns i en årlig förvaltningsplan. Förvaltningen omfattar modellen, de stödmaterial som Socialstyrelsen tillhandahåller och det nationella utbildningsprogrammet. I ansvaret ingår också samverkan med Vårdföretagarna, Famna och SKL om bland annat fortsatt utveckling, nationellt och regionalt stöd.

Socialstyrelsen har under 2015 fortsatt arbetet med att introducera och stödja införandet av ÄBIC. Det har skett genom att:

- erbjuda utbildning till lokala processledare och introduktionsdagar till ledning och andra intresserade under hela året
- publicera webbintroduktion och reviderad vägledning för ÄBIC.

Utbildningar

Under 2015 har Socialstyrelsen genomfört sju processledarutbildningar, som omfattar två plus två dagar. Tidigare utbildade processledare har erbjudits fördjupningsdagar. Som komplement till processledarutbildningarna har Socialstyrelsen också erbjudit introduktionsdagar för politiker, ledning och andra verksamma inom äldreomsorg. December 2015 hade 266 kommuner utbildat minst en processledare. Tabell 1 visar antal deltagare på Socialstyrelsens utbildningar under 2015.

Tabell 1. Antal utbildningstillfällen och deltagare under 2015

	Introduktionsdag	Processledar- utbildning (2+2 dgr)	Fördjupningsdag för processledare
Antal utbildnings- tillfällen	9	7	11
Antal deltagare	285	194	307

Totalt har mer än 900 personer gått Socialstyrelsens processledarutbildning sedan 2013. Kursutvärderingarna visar att de flesta är nöjda med utbildningen och att den ger en grund att stå på för det lokala förändringsarbetet samtidigt som deltagarna efterfrågar mer utbildning, framför allt med avseende på genomförandet av insatser. Utvärderingar visar också tydlig efterfrågan på dels utveckling av regionalt stöd, dels fortsatt nationellt stöd.

Stöd, webbintroduktion och vägledning

Socialstyrelsen publicerade i mars 2015 en webbintroduktion⁴ till ÄBIC som kan användas av alla som är intresserade av ÄBIC eller som stöd till lokala processledare för att introducera ÄBIC för handläggare och utförare. Det samlade omdömet om webbintroduktionen är att den upplevs som tydlig och användbar och ett komplement i det lokala förändringsarbetet.

En reviderad version av vägledningen för ÄBIC publicerades i april 2015 [5]. Revisionen har utgått från erfarenheter från processledarutbildningarna och synpunkter från kommuner som påbörjat införandet. Under 2015 har Socialstyrelsen på olika sätt informerat om ÄBIC, dels genom medverkan vid ett flertal nationella och regionala konferenser, dels genom riktade utskick och informationsmaterial som kan beställas från Socialstyrelsen⁵.

Socialstyrelsen har sedan 2013 årligen genomfört en enkätundersökning för att följa utvecklingen av införandet av ÄBIC i landet. Läget i december 2015 redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Läget för införande av ÄBIC december 2015 (n=208 kommuner).

	Påbörjat införande före 2016	Påbörjar införande 2016	Planerar införa, ej tidssatt	Har inte planerat för införande
Antal Kommuner	98	61	43	6

Enkätsvaren visar också att det 2015 finns ett tjugotal regionala eller lokala nätverk där processledare i 140 kommuner kan utbyta erfarenheter och stödja varandra i implementeringsarbetet.

Plan för fortsatt förvaltning och utveckling

I uppdraget för 2015 ingår att ta fram en plan för fortsatt förvaltning och utveckling för 2016. Planen för 2016 omfattar dels fortsatt stöd för införande av ÄBIC inom äldreomsorgen under våren 2016, dels planering för processledarutbildningar med inriktning på IBIC från och med hösten 2016.

Socialstyrelsens fortsatta arbete med ÄBIC kommer från och med hösten 2016 att hanteras och samordnas med det nya regeringsuppdraget att Socialstyrelsen ska verka för att IBIC införs i landets samtliga kommuner samt stödja kommunerna vid införandet av modellen. Kommunikationsaktiviteter särskilt riktade till äldreomsorgen kommer att genomföras under våren för att minska risken för missförstånd.

Arbetsnamnet för den gemensamma modellen är från och med september 2016 Individens behov i centrum, IBIC.

⁴ <http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/konferenser/webbutbildningar/webbintroduktionforaldresbehovicentrum-abic>

⁵ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-12-29>

Anpassning och vidareutveckling för funktionshinderområdet

Äldres behov i centrum, ÄBIC, ger stöd för att beskriva individens behov, mål och resultat utifrån ICF inom äldreomsorgen. Målet för regeringen är att även handläggare och utförare inom funktionshinderområdet ska få stöd för att beskriva den vuxna individens behov, mål och resultat utifrån ICF. Det förutsätter utveckling och anpassning av dagens ÄBIC.

Socialstyrelsens ambition var att utveckla en gemensam modell som kan användas för alla vuxna personer, oavsett ålder och funktionsnedsättning, som behöver stöd i livsföringen utifrån SoL eller LSS. Det inkluderar vuxna personer med psykisk ohälsa eller med beroendeproblematik. En gemensam modell gör det möjligt för alla inom äldre- och funktionshinderområdet att ha ett likvärdigt stöd för behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med användning av ett gemensamt språk för strukturerad dokumentation. En gemensam modell underlättar dessutom utvecklingen av anpassade verksamhetssystem för hela äldre- och funktionshinderområdet.

Utvecklingsarbetet och anpassningen av ÄBIC har visat att det möjligt att använda en gemensam modell. Den nya modellen kallas Individens behov i centrum, IBIC, och kan användas såväl för äldre personer som för vuxna personer oavsett funktionsnedsättning som behöver stöd i sin livsföring enligt SoL eller LSS.

Genomförda aktiviteter

Anpassningen av ÄBIC för vuxna personer oavsett funktionsnedsättning har skett genom att:

- Urvalet från ICF är avstämt och kompletterat även för funktionshinderområdet, se bilaga 1.
- Delprocessteg, begrepp och resultat i ÄBIC processen är avstämda och kompletterade för funktionshinderområdet, SoL och LSS. Den nya modellen IBIC har kompletterats med ett nytt delprocessteg för bedömning av tillhörighet till personkretsen för LSS, se bilaga 3.
- Övergripande mål och värden för både äldre- och funktionshinderområdet är beskrivna i modellen för IBIC, se bilaga 2.
- Avstämning av den nya processmodellen för IBIC har kontinuerligt skett med Socialstyrelsens jurister.

Förslag på komplettering av urval i ICF och nytt delprocessteg i ÄBIC processen har tagits fram i fyra steg. Först genom insamling av material från ett tjugotal kommuner som redan använder ICF inom funktionshinderområdet. Sedan har synpunkter och erfarenheter inhämtats i arbetsmöten med

representanter från tretton kommuner⁶. Hälften av dessa använder redan ICF för att beskriva individens behov av stöd i livsföringen för vuxna personer under 65 år. Dialog för inhämtande av synpunkter har också skett i möten med ett urval brukarorganisationer inom funktionshinderområdet⁷ samt med representanter från Famna, Vårdföretagarna, SKL, Socialstyrelsens nämnd för funktionshinderfrågor⁸ och SKL:s nationella nätverk för utveckling av evidensbaserad praktik inom funktionshinderområdet.

Införande av ÄBIC inom funktionshinderområdet

I enkätundersökningen för 2015 frågade Socialstyrelsen även om läget för införandet av ÄBIC inom funktionshinderområdet. Trots att det inte fanns ett anpassat stöd hade 37 kommuner påbörjat införandet i december 2015, se tabell 3. Vilket tyder på att det finns ett stort intresse även inom funktionshinderområdet.

Tabell 3. Läget för ÄBIC inom funktionshinderområdet december 2015 (n=208)

	Påbörjat införande före 2016	Påbörjar införande 2016	Planerar införa, ej tidssatt	Vet ej, planering finns ej
Antal kommuner	37	37	63	70

Planerade aktiviteter

Den nuvarande vägledningen "Äldres behov i centrum" kommer att revideras under våren 2016 och publiceras under namnet "Individens behov i centrum". Revideringen innebär ett gemensamt stöd för införande av behovsriktat och systematiskt arbetssätt med strukturerad dokumentation utifrån ICF inom såväl äldre- som funktionshinderområdet.

IBIC kommer att lanseras i september 2016 bland annat genom att Socialstyrelsen erbjuder processledarutbildning som utgår från IBIC och som riktar sig till blivande processledare inom såväl äldre- som funktionshinderområdet.

⁶ Borlänge, Botkyrka, Borås, Eksjö, Eskilstuna, Katrineholm, Lund, Motala, Skellefteå, Stenungsund, Stockholm, Uppsala, Vårgårda.

⁷ Autism och Asbergerförbundet, Attention, FUB, Hjärnkraft, Nationell Samverkan för psykisk hälsa

⁸ Forum med representanter från 18 föreningar och organisationer

Uppmärksamma anhörigas situation och behov av stöd

Äldres behov i centrum, ÄBIC, ger möjlighet för handläggaren att uppmärksamma stöd till person som vårdar eller stödjer en närstående med stöd av ICF inom äldreomsorgen. Regeringens mål med detta uppdrag är att handläggare inom äldre- och funktionshinderområdet får ytterligare stöd för att i samtalet med anhöriga, som vårdar eller stödjer en närstående⁹, uppmärksamma och beskriva deras situation eller deras behov.

Genomförda aktiviteter

Att samtala med anhöriga och att beskriva deras situation och behov har ingått som en del i att vidareutveckla och anpassa arbetssättet ÄBIC så att det kan användas för vuxna personer oavsett ålder eller funktionsnedsättning. Inom projektets ram har en genomgång av litteratur och kunskapsöversikter om anhörigas situation genomförts. Vidare har Socialstyrelsen under 2015 genomfört möten och samtal med Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka), representanter för brukarorganisationer inom funktionshinderområdet¹⁰. Information om uppdraget har också lämnats vid Anhörigriksdagen 2015 som arrangeras av Anhörigas riksförbund.

- Förslag till hantering av samtal med anhöriga om deras situation och behov av stöd har diskuterats med dels representanter från kommuner som redan arbetar med att beskriva individens behov utifrån ÄBIC även inom funktionshinderområdet¹¹ och dels med personer som arbetar med anhörigfrågor¹² från äldre- och funktionshinderområdet. Resultatet omhändertas i vägledningen för IBIC.
- Kunskapsgenomgången har bidragit till att en fördjupad kunskap om anhörigas situation vilket kommer att arbetas in i den reviderade versionen av Socialstyrelsens vägledning Stöd till anhöriga [13].
- Indirekt och direkt stöd till anhöriga kommer att förtydligas i vägledningen för IBIC. Det innebär också att synliggöra de skillnaderna som finns mellan socialtjänstlagens stöd till anhöriga och det stöd till anhöriga som finns inom vissa LSS insatser.
- Vid genomgång av ÄBIC modellens olika delar har inga behov av ytterligare anpassningar för anhörigområdet identifierats. Anhörigperspektivet har förtydligats i IBIC som arbetsätt, från handläggning, genomförande till uppföljning.

9 Begreppen anhörig och närstående används här på samma sätt som i regeringens proposition Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående (prop. 2008/09:82 s. 11-12). Med närstående avses den person som tar emot omsorg, vård och stöd. Den som ger insatsen benämns anhörig eller annan person.

10 Se anpassning och vidareutveckling för funktionshinderområdet.

11 Se anpassning och vidareutveckling för funktionshinderområdet.

12 Simrishamns kommun, Stockholms kommun, Kungsbacka kommun, Örebro kommun och Knivsta kommun

Utgångspunkter för samtalsstöd

Sammantaget kan genomgången av litteratur och forskning inom området samt inhämtade synpunkter från professionella och representanter inom anhörigområdet sammanfattas på följande sätt.

Kommunerna har kommit olika långt med att implementera anhörigperspektivet och stöd till anhöriga i handlägningsprocessen inom såväl äldre- som funktionshinderområdet [14]. En förutsättning för att verksamheter inom vård och omsorg erbjuder anhöriga stöd är att de har ett anhörigperspektiv. Vilket innebär att familjen¹³ eller andra personer som är viktiga för individen synliggörs och när det är möjligt involveras i vården och omsorgen om den närstående. Ett anhörigperspektiv innebär också en kvalitetsaspekt som alla inom socialtjänsten har ett ansvar för [13].

Alla människor utgör delar i ett system eller nätverk av relationer, som formas under livets gång. Alla i en familj påverkas om det finns en närstående som har en sjukdom eller skada och som är i behov av vård eller omsorg. Det innebär att det finns behov av både ett behovsinriktat arbetssätt och en systemisk syn på individen i sitt sociala sammanhang. Ett familjeorienterat arbetssätt i vård och omsorg bygger på systemteoretiskt perspektiv och underlättar för att anhörigperspektivet förverkligas i verksamheter men också att stöd- och samordningsbehov uppmärksammas [14, 15].

Brukarinflytande, delat beslutsfattande och partnerskap är olika begrepp för delaktighet som används inom vård och omsorg. Begreppen används för att beskriva hur individen och dess omgivning får ökat inflytande och betraktas som medaktörer och experter på sin situation. När vården och omsorgen planeras i dialog med brukaren och när det är möjligt även med anhöriga ökar delaktigheten för alla berörda. Ett anhörigperspektiv i vården och omsorgen innebär att verksamheterna ser, respekterar och samarbetar med både brukaren och de personer som är viktiga för honom eller henne [16, 17].

Planerade aktiviteter

Den nya användarhandledningen för IBIC kommer att ge tydligare stöd för både handläggare och utförare att uppmärksamma anhörigas situation och behov av stöd. Socialstyrelsen kommer också att komplettera och revidera vägledningen Stöd till anhöriga [13], båda vägledningarna kommer att publiceras under 2016.

¹³ Definitionen av familj som vi utgår från här är den självvalda familjen där även andra i det sociala nätverket ingår ex. grannar och vänner. Familjebegreppet som används inom vård och omsorg och har en emotionell utgångspunkt och fokuserar på de känslomässiga band som finns mellan individer.

Informationsspecifikation

Gemensam informationsstruktur, består av nationell informationsstruktur, NI, och nationellt fackspråk, NF. Den gemensamma informationsstrukturen ingår i strategin för Nationell eHälsa, som handlar om hur framtidens informationshantering inom vård och omsorg som helhet ska fungera och förbättras [1, 18].

Gemensam informationsstruktur ska ge förutsättningar för en ändamålsenlig och strukturerad dokumentation så att rätt information kan vara tillgänglig för rätt person vid rätt tillfälle, utifrån legala förutsättningar att dela information. Dokumentationen är grund för ställningstagande av personal och individ under hela den individanpassade processen, men också för uppföljning och rättssäkerhet för den enskilde.

Genom att utgå ifrån en nationellt överenskommen struktur och fackspråk kan specifika dokumentationsbehov beskrivas mera detaljerat i en samlad informationsspecifikation.

En informationsspecifikation består dels av en processmodell som beskriver den individanpassade processen, dels en begreppsmodell som beskriver de begrepp som används i processen och hur de förhåller sig till varandra samt en informationsmodell som anger hur informationen som hanteras kan dokumenteras strukturerat och med ett gemensamt språk.

Idag finns ingen samlad informationsspecifikation för ÄBIC som kan användas som underlag för att ställa krav på anpassning av IT-system. Regeringens mål är att det 2016 finns en informationsspecifikation för IBIC.

Genomförda aktiviteter 2015

Arbetet har följt metoden som är beskriven i Strukturera och koda information för elektronisk hantering [19]. Metodstödet ger stöd för hur arbetet med att strukturera och koda information inom specifika verksamhetsområden kan genomföras. Utvecklingsarbetet har skett med sakkunniga inom modellering utifrån nationell informationsstruktur, och kodning utifrån nationellt fackspråk, och samordnats med den övergripande utvecklingen av Individens behov i centrum, IBIC. Preliminära resultat har stämts av med representanter för Sveriges kommuner och Landsting, SKL. Arbetet har genomförts i tre steg.

- Genom att utgå ifrån den övergripande processmodellen för socialtjänst i nationell informationsstruktur, har en detaljerad processmodell och processbeskrivning tagits fram för ÄBIC.
- Den framtagna processmodellen för ÄBIC har sedan legat till grund för framtagandet av en begreppsmodell och begreppsbeskrivningar utifrån nationell informationsstruktur.
- Slutligen har en beskrivning tagits fram för hur information om behov, mål och resultat utifrån ICF och nationell informationsstruktur kan strukture-

ras. Där det är möjligt används befintliga kodverk, i andra fall har ÄBIC specifika kodverk tagits fram.

- Modeller och beskrivningar har först tagits fram utifrån ÄBIC och sedan anpassats utifrån modellen för IBIC.

Arbetet har utgått från NI version 2015:2 och gett input till NIs vidareutveckling. Användbarheten av resultatet har förankrats med SKL. Ytterligare avstämning sker under mars 2016 mot NI version 2016:1[18] innan informationsspecifikationens samtliga delar kan publiceras.

Planerade aktiviteter 2016

I och med publicering av informationsspecifikationen för IBIC finns det stöd för att ställa krav för anpassning av IT-system. Informationsspecifikationens samtliga delar kommer att publiceras på Socialstyrelsens webbplats. Publicering av informationsspecifikation för IBIC innehållande följande delar:

- Processmodell för IBIC, se bilaga 3
- Begreppsmodell för IBIC, se bilaga 4
- Informationsmodell med beskrivning för IBIC, publiceras under våren 2016.

Beskrivning av och stöd för tillämpning av framtagna modeller, publiceras under våren 2016. Informationsspecifikationens modeller och beskrivningar avser den process, de begrepp och den information som beskrivs i IBIC. Utifrån regelverket för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, lokala behov av uppgifter och de avgränsningar IBIC har behöver ett IT-system omfatta ytterligare information som inte specificeras i informationsspecifikationen för IBIC.

Ekonomisk redovisning

För 2015 anslog regeringen sammantaget 7 500 tkr för de fyra uppdrag som är beskrivna i denna lägesrapport. Uppdragen löper över årsskiftet och avslutas 31 mars 2016. Kostnader för januari till och med mars 2016 ingår inte i denna redovisning.

Total kostnad för 2015 är 8 991 tkr, varav 1 491 tkr har finanserats med intäkter från kursavgifter.

Tabell 4. Kostnader 2015

Personalkostnader inklusive overhead		7 508 741
Tjänster och övriga kostnader		1 482 327
Totalt		8 991 068

Referenser

1. Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa : svensk version av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Stockholm: Socialstyr.; 2003.
2. Handläggning och Dokumentation inom socialtjänsten. Stockholm: Socialstyrelsen; 2015.
3. Att beskriva behov och insatser med nationellt fackspråk: Utveckling av en nationell modell för systematiskt arbetssätt och strukturerad dokumentation inom äldreomsorgen. Stockholm: Socialstyrelsen; 2012.
4. Socialstyrelsen. Behov och insatser med nationellt fackspråk. Försöksverksamhet inom äldreomsorgen.; 2013.
5. Socialstyrelsen. Äldres behov i centrum. Behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med dokumentation av individens behov utifrån ICF. Stockholm; 2015.
6. Socialstyrelsen. Öppna jämförelser av vård och omsorg om äldre 2007–2009 – Slutrapport från ett treårigt regeringsuppdrag. . Stockholm; 2010.
7. Socialstyrelsen. Att beskriva behov och insatser med nationellt fackspråk - Utvecklingen av en nationell modell för systematiskt arbetssätt och strukturerad dokumentation inom äldreomsorgen. . Stockholm.; 2011.
8. Socialstyrelsen. Gemensamt språk för en ändamålsenlig och strukturerad dokumentation. . Stockholm; 2014.
9. Socialstyrelsen. Behov och insatser med nationellt fackspråk – försöksverksamhet inom äldreomsorg Stockholm.; 2014.
10. Socialstyrelsen. Samordnad vård och omsorg om de mest sjuka äldre – Redovisning av arbetsläget hösten 2014. . Stockholm.; 2014.
11. Socialstyrelsen. E-hälsa i kommunerna – Redovisning av nyckeltal för utveckling av e-hälsa i kommunerna 2014. . Stockholm.; 2014.
12. Socialstyrelsen. E-hälsa i kommunerna – Redovisning av nyckeltal för utveckling av e-hälsa i kommunerna 2015. . Stockholm.; 2015.
13. Socialstyrelsen. Stöd till anhöriga - vägledning till kommuner för tillämpning av 5 kap. 10 § socialtjänstlagen. Stockholm; 2013.
14. Socialstyrelsen. Stöd till personer som vårdar och stödjer närstående. Slutrapport 2014. Stockholm; 2014.
15. Jönson, H, Harnett, T. Socialt arbete med äldre. Stockholm: Natur & Kultur; 2015.
16. Benzein, E, Hagberg, M, Saveman, B-I. Att möta familjer inom vård och omsorg. Lund: Studentlitteratur; 2012.
17. Syrén, S, Lützén, K. Att leva med psykisk ohälsa : ett närståendeperspektiv. Lund: Studentlitteratur; 2012.
18. Socialstyrelsen. Nationell informationsstruktur 2016:1. Stockholm; 2016.
19. Socialstyrelsen. Strukturera och koda information för elektronisk hantering. Stockholm; 2016.

Bilaga 1. Urval ICF

ICF-kod	ICF-kategori	ÄBIC	IBIC
d	AKTIVITET OCH DELAKTIGHET	X	X
d1	Lärande och att tillämpa kunskap	X	X
d138	Att ta reda på information		X
d155	Att förvärva färdigheter		X
d160	Att fokusera uppmärksamhet		X
d175	Att lösa problem	X	X
d177	Att fatta beslut	X	X
d2	Allmänna uppgifter och krav	X	X
d210	Att företa en enstaka uppgift		X
d230	Att genomföra daglig rutin	X	X
d240	Att hantera stress och andra psykologiska krav	X	X
d250	Att behärska sitt eget beteende	X	X
d3	Kommunikation	X	X
d310	Att kommunicera genom att ta emot talade meddelanden	X	X
d315	Att kommunicera genom att ta emot icke-verbala meddelanden	X	X
d320	Att kommunicera genom att ta emot meddelanden på teckenspråk		X
d325	Att kommunicera genom att ta emot skrivna meddelanden	X	X
d330	Att tala	X	X
d335	Att uttrycka sig genom icke-verbala meddelanden	X	X
d340	Att uttrycka sig genom meddelanden på teckenspråk		X
d345	Att skriva meddelanden	X	X
d350	Konversation	X	X
d360	Att använda kommunikationsutrustningar och kommunikationstekniker	X	X
d4	Förflyttning	X	X
d410	Att ändra grundläggande kroppsställning	X	X
d415	Att bibehålla en kroppsställning	X	X
d420	Att förflytta sig själv		X
d430	Att lyfta och bära föremål	X	X
d440	Handens finmotoriska användning	X	X

ICF-kod	ICF-kategori	ÄBIC	IBIC
d450	Att gå	X	X
d455	Att röra sig omkring på olika sätt	X	X
d460	Att röra sig omkring på olika platser	X	X
d470	Att använda transportmedel	X	X
d5	Personlig vård	X	X
d510	Att tvätta sig	X	X
d520	Kroppsvård	X	X
d530	Att sköta toalettbehov	X	X
d540	Att klä sig	X	X
d550	Att äta	X	X
d560	Att dricka	X	X
d570	Att sköta sin egen hälsa	X	X
d571	Att se till sin egen säkerhet	X	X
d6	Hemliv	X	X
d610	Att skaffa bostad		X
d620	Att skaffa varor och tjänster	X	X
d630	Att bereda måltider	X	X
d640	Hushållsarbete	X	X
d6400	Att tvätta och torka kläder	X	X
d6401	Att städa köksutrymmen och köksredskap	X	X
d6402	Att städa bostaden (inkl. kök)	X	X
d6403	Att hantera hushållsapparater	X	X
d6404	Att förvara föremål för det dagliga livet	X	X
d6405	Att avlägsna avfall	X	X
d6408	Att tvätta och torka kläder med hushållsapparater	X	X
d650	Att ta hand om hemmets föremål	X	X
d660	Att bistå andra	X	X
d7	Mellanmänniska interaktioner och relationer	X	X
d730	Att ha kontakt med okända personer		X
d740	Formella relationer	X	X
d750	Informella sociala relationer	X	X
d760	Familjerelationer	X	X
d770	Parrelationer*		X

ICF-kod	ICF-kategori	ÄBIC	IBIC
d8	Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv*	X	X
d839	Utbildning, annan specificerad och ospecificerad	X	X
d845	Att skaffa, behålla och sluta ett arbete		X
d859	Arbete och sysselsättning, annat specificerat och ospecificerat	X	X
d860	Grundläggande ekonomiska transaktioner	X	X
d865	Komplexa ekonomiska transaktioner	X	X
d870	Ekonomisk självförsörjning		X
d9	Samhällsgemenskap, socialt och medborgligt liv	X	X
d910	Samhällsgemenskap	X	X
d920	Rekreation och fritid	X	X
d930	Religion och andlighet	X	X
d950	Politiskt liv och medborgarskap	X	X
b	KROPPSFUNKTIONER - nedsättning inom	X	X
b1528	Känsla av trygghet	X	X
s	KROPPSSTRUKTURER - avvikelser inom	X	X
e	OMGIVNINGSAKTÖRER	X	X
e398	Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående	X	X
e598	Service, tjänster, system och policies, andra specificerade - Upplevd kvalitet	X	X
	PERSONFAKTÖRER	X	X
ex	Personfaktorer är inte kodade i klassifikationen ICF. Nedan finns exempel på personliga egenskaper som inte hanteras i de ovan beskrivna komponenterna i ICF.		
	Beteendemönster		
	Copingstrategier		
	Etnicitet		
	Färdigheter		
	Kön		
	Livsstil		
	Personlighet och karaktärsdrag		
	Social bakgrund		
	Socioekonomiska förutsättningar		
	Tidigare respektive aktuella erfarenheter		
	Utbildning		
	Vanor		
	Yrke		
	Ålder		

Kommentar:

- Begrepp markerade med * betyder kortterm, se <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2011/korta-termer-till-icf-och-icf-cy>
- Samtliga underliggande nivåer till urvalet på nivå 2 och 3 inom komponenten aktivitet och delaktighet (d1-d9) ingår i ICF-urvalet för IBIC.
- Samtliga underliggande nivåer inom kroppsfunktioner (b), kroppsstrukturer (s), omgivningsfaktorer (e) och underliggande exempel på personfaktorer kan användas lokalt. Kroppsfunktioner och kroppsstrukturer kan även användas tillsammans (b och s).

Bilaga 2. Övergripande mål för insatser

Övergripande mål 1 kap. 1 § SoL

- Främja ekonomisk och social trygghet
- Främja jämlikhet i levnadsvillkor
- Främja aktivt deltagande i samhällslivet
- Frigöra och utveckla den enskildes egna resurser

Övergripande mål 5 kap. 4 § SoL

- Leva ett värdigt liv och känna välbefinnande
- Möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden
- Möjlighet att ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra

Övergripande mål 5 kap. 7 § SoL

- Möjlighet att delta i samhällslivets gemenskap
- Möjlighet att leva som andra
- Får meningsfull sysselsättning
- Får bo på ett sätt som är anpassat efter den enskildes behov av stöd

Övergripande mål 5 kap. 10 § SoL

- Underlätta för person som vårdar eller stödjer en närstående

Övergripande mål 5 § LSS

- Främja jämlikhet i levnadsvillkor
- Främja full delaktighet i samhällslivet
- Möjlighet att leva som andra

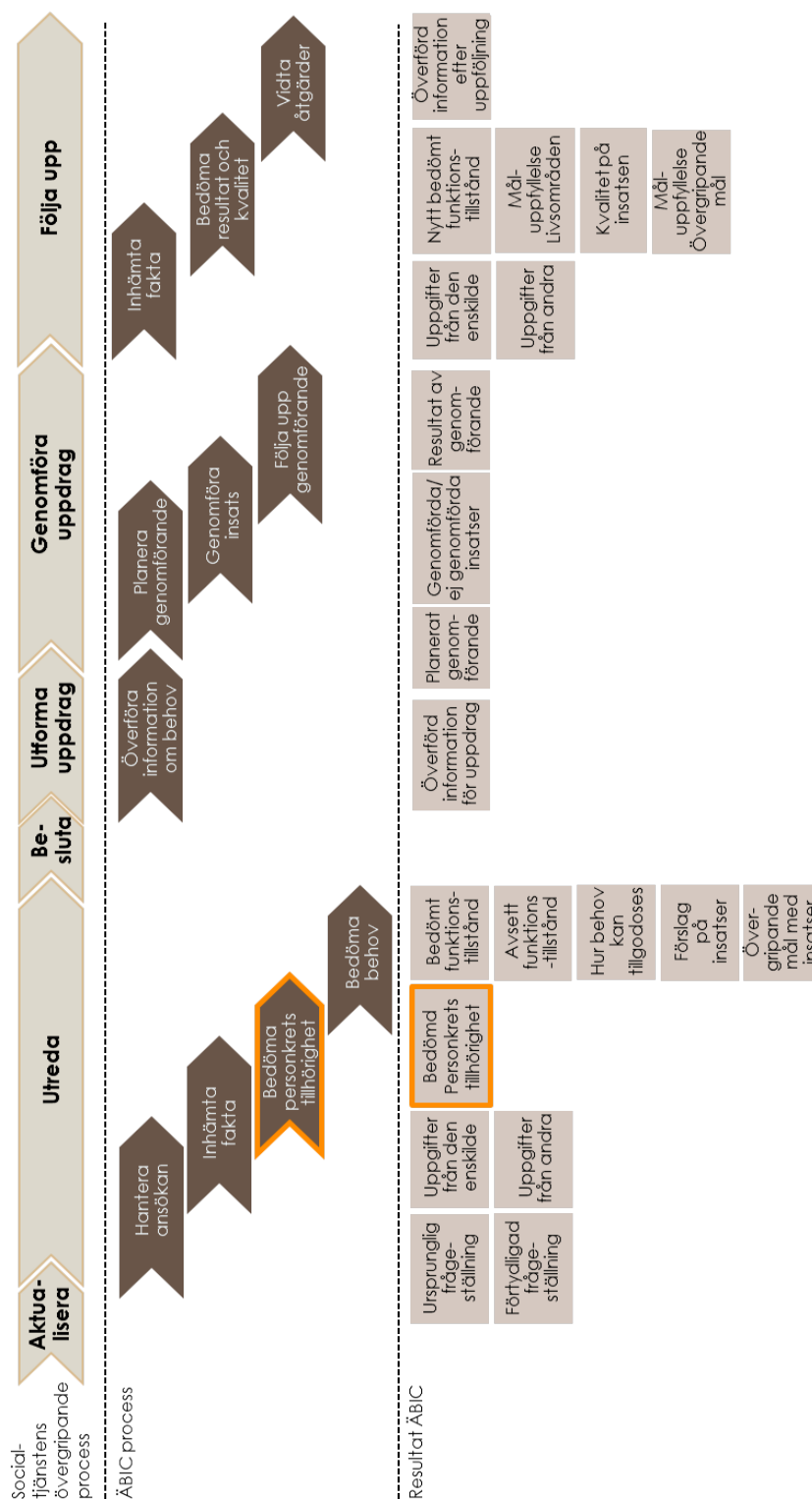
Övergripande mål 7 § LSS

- Stärka förmågan att leva ett självständigt liv

Annat

- Ej specificerat, inget av de ovan specificerade målen är aktuella
- Ej tillämbart

Bilaga 3. Processmodell för IBIC

Med reservation för eventuella justeringar utifrån Nationell informationsstruktur 2016:2

Bilaga 4. Begreppsmodeller för IBIC

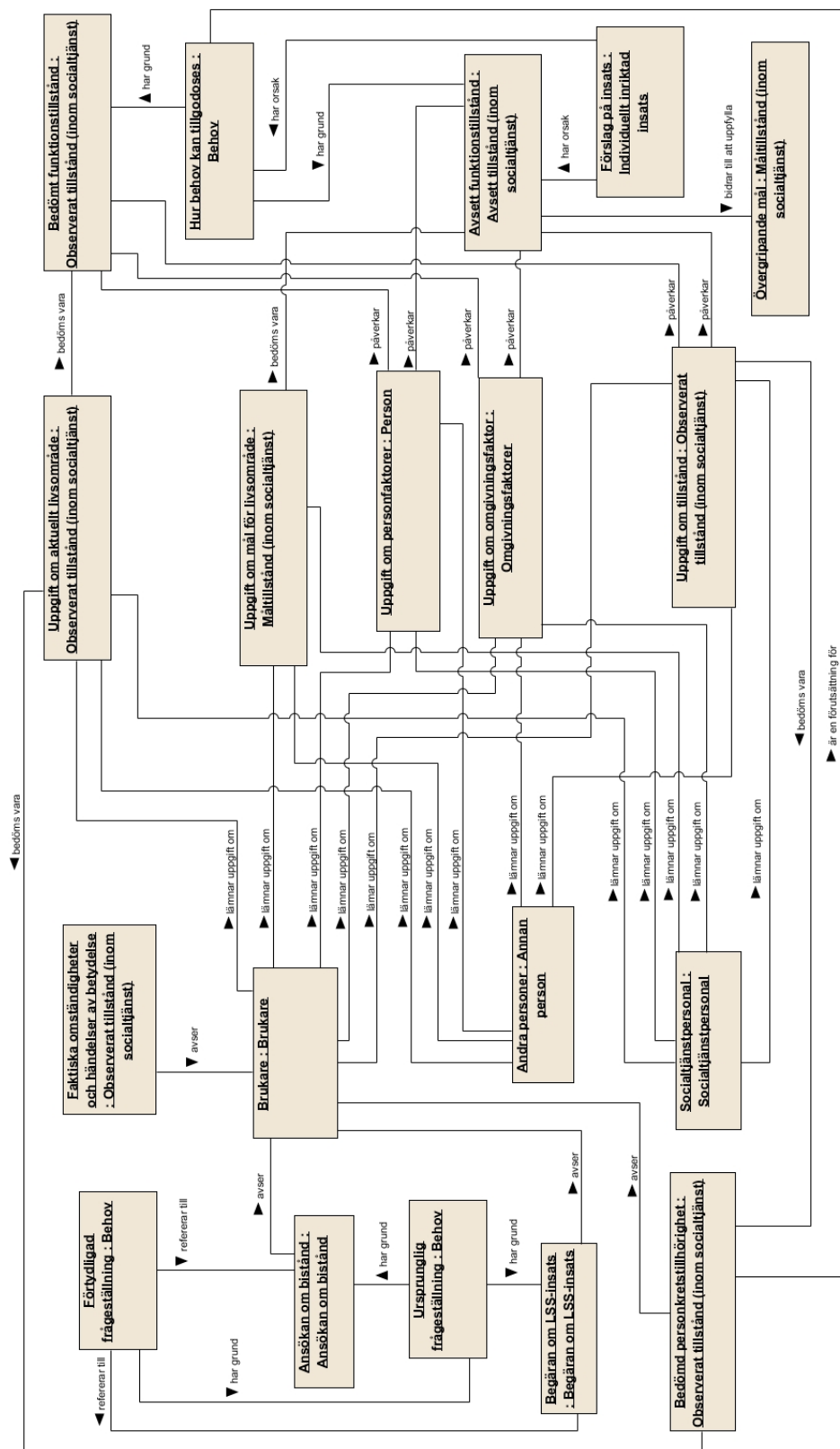
En begreppsmodell beskriver de begrepp som hanteras inom det område som en processmodell beskriver. Begreppsmodellen åskådliggör även relationer mellan begreppen. Följande sidor visar fyra begreppsmodeller som tagits fram för IBIC.

Begreppsmodeller:

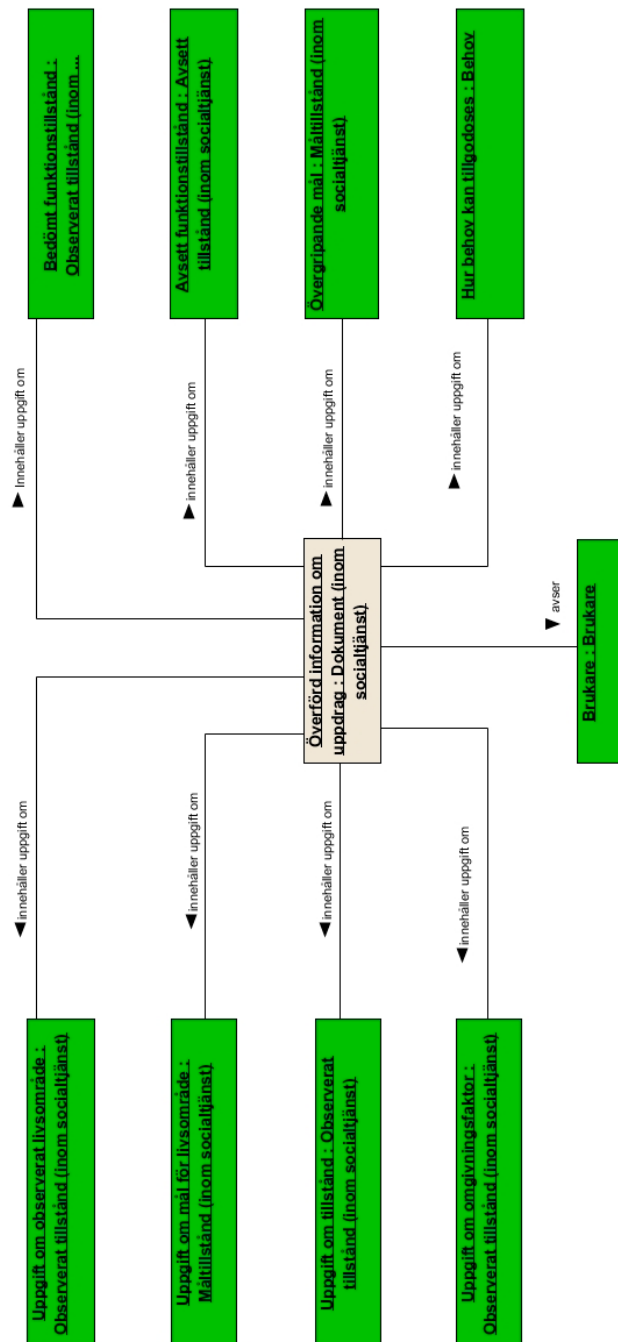
- a) Utredda motsvarar processteget utreda
- b) Utforma uppdrag motsvarar processteget utforma uppdrag
- c) Genomföra uppdrag motsvarar processteget genomföra uppdrag
- d) Följa upp motsvarar processteget följa upp

Mörkare grå rutor vid svartvit utskrift (alternativt gröna rutor vid utskrift i färg) avser begrepp som dokumenterats tidigare i processen och återanvänds i visat processteg. Med reservation för eventuella justeringar utifrån Nationell informationsstruktur 2106:1.

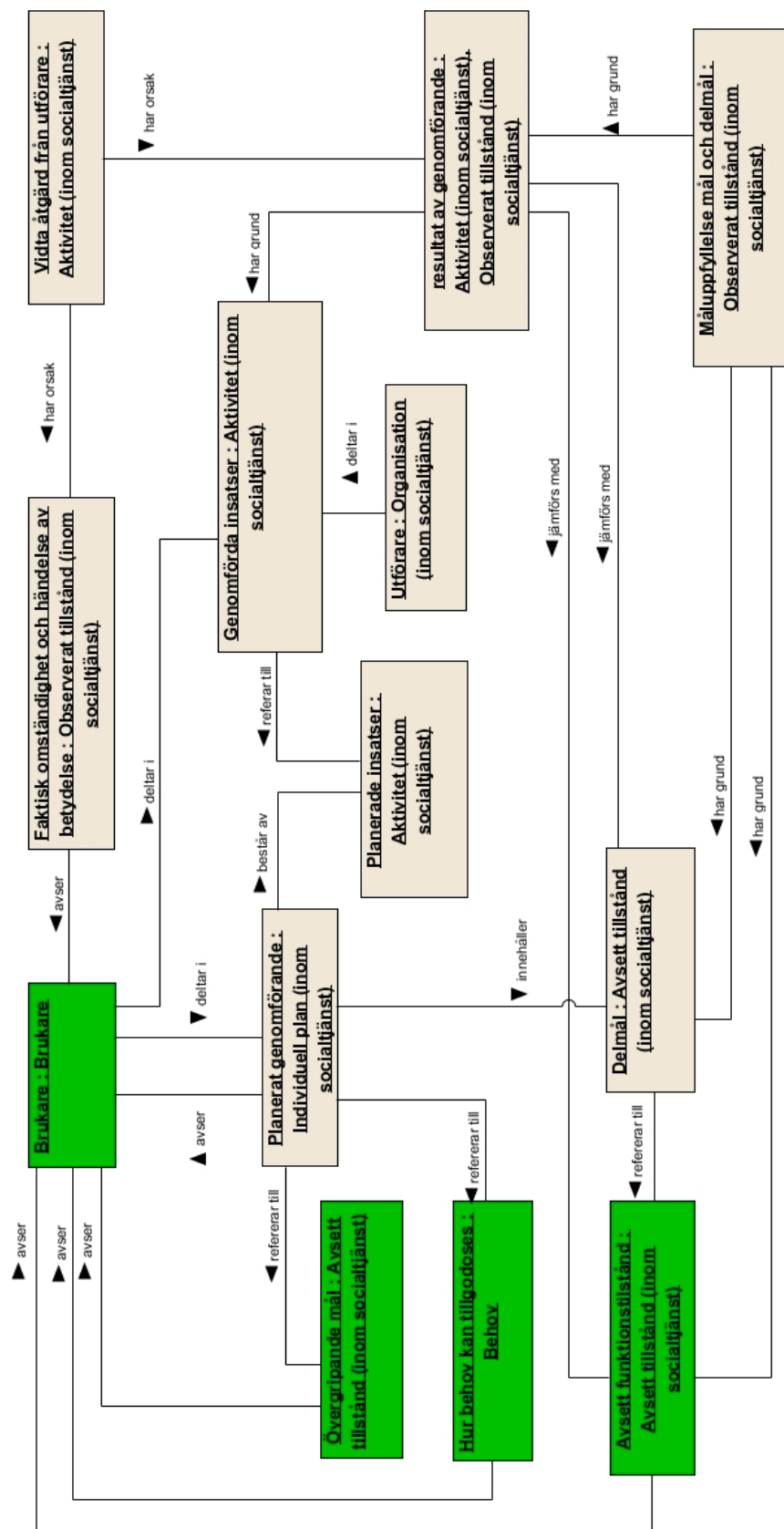
Begreppsmodell – Utreda

Begreppsmodell – Utforma uppdrag

Begreppsmodell – Genomföra uppdrag

Begreppsmodell – Följa upp

